

<https://doi.org/10.60056/CCL.2024.10.239-242>

ИНСТИТУТ ЗА БАЛКАНИСТИКА С ЦЕНТЪР ПО ТРАКОЛОГИЯ

БАЛКАНСКИТЕ КУЛТУРИ:

ДИАЛОГ, ТРАНСФЕР, МЕТАМОРФОЗИ

ИБЦТ

За книгата:

Балканските култури: диалог, трансфер, метаморфози. Под ред. Орлин Събев, Лора Тасева, Антоанета Балчева. София, ИБЦТ – БАН, 2023, 234 с., ISBN 978-619-7179-38-5 [The Balkan Cultures: Dialogue, Transfer, Metamorphoses. Ed. Orlin Sabev, Lora Taseva, Antoaneta Belcheva. Sofia, IBSCT – BAS, 2023].

Фотини Христакуди / Fotini Christakoudy, СУ „Св. Климент Охридски“ / Sofia University St. Kliment Ohridski

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-7080-5005>

Кристина Стоянова / Kristina Stoyanova, СУ „Св. Климент Охридски“ / Sofia University St. Kliment Ohridski

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-2908-2924>

Научният сборник „Балканските култури: диалог, трансфер, метаморфози“, издаден от Институт по Балканистика с център по Тракология-БАН прави подробен обзор на най-актуални

теми в съвременните научни изследвания, посветени на Балканите като зона с особена историческа турбулентност и превратност. Културният обмен в югоизточно-европейския ареал е особено важен, от една страна, за съхраняването, а, от друга, за (себе)изграждането на собствените идентификационни модели, в рамките на които литературата и изкуствата на Балканския полуостров изпитват различни влияния и въздействия, но също така винаги оригинално претворяват западноевропейските естетически модели. Всички тези процеси имат своите качествени и количествени измерения, които в палитрата на предложените научни заглавия в сборника намират своето различно тълкувание – интелектуалното дирене на авторите започва от изследването на преплитането на религия и култура, преминава през проследяването на традицията и модерността (в контекста на характерното за Гърция, Румъния и България по отношение на културната рецепция от първите десетилетия на ХХ в.), за да стигне до теми, касаещи връзките между култура и дипломация или пък до духовните „премеждия“ при формирането на собствена културна идентичност. Кръгът на представената научна панорама се затваря с трансформациите, които културата преживява по време на криза и в периодите на преход на Балканите.

За читателя остава впечатлението, че във всяка една от епохите диалогът между Балканите и Европа води до промени в преобладаващия интелектуален дискурс, което рефлектира върху ежедневието на балканските общества и най-вече очертава полето на културни метаморфози, на които те са подложени. Взаимодействието между интелектуалците от Балканите и европейската духовна среда променя лика на полуострова, а заглавието на сборника чудесно изразява енергията на този поток от идеи, които чрез диалога пораждаят трансфер и метаморфози в полето на историята на културата.

В уводната част са формулирани целите, които си поставят съставителите, чрез което се потвърждава впечатлението за актуалност, пълнота и оригиналност на избраната тематична рамка: „Настоящият сборник е посветен на значими изследователски проблеми, свързани с важни процеси в културната история на Балканите, а именно контактът, взаимодействието, диалогът както между различните култури на многоликия полуостров, така и между него и останалата част на Европа, които водят неизбежно до трансфер на културни модели, а също и до метаморфози при тяхното възприемане, усвояване и последващо функциониране в нов контекст (с.11)“.

В рамките на избрания интердисциплинарен формат са сближени различни тематични области, които са разпределени в пет раздела. Обединяващият елемент между тези пет елемента е

балканският човек и осъществяването на диалог между него и Другите. В синхронен и диахронен план е проследен стремежът му към културно развитие, утвърждаването на неговото Аз в контекста на историческата динамика, провокирано най-вече и от културното любопитство към Другия. Чрез съвкупността от статии се изясняват причините за формирането на изключително динамичната културна среда на Балканите, в която националните общности заявяват спецификите на своето културно и социално-политическо развитие в различните исторически етапи – от Средновековието и Просвещението до новата и най-нова история на Балканите.

Петте тематични раздела проследяват взаимодействието на културата с религията, с традицията и с модерността, с дипломатията, с проблемите на идентичността, с идеята за криза и справянето с нея. Първата тематична област „Култура и религия: трансмисия и поетика“ е свързана с темата за светостта и анализа на южнославянски средновековни църковно-литературни текстове, породили въпроси около преводната рецепция на първични византийски текстове (в статиите на проф. д-р Мария Йовчева в съавторство с доц. д-р Мая Петрова-Танева, на проф. д-р Лора Тасева, на гл. ас. д-р Екатерина Дикова).

Във втората част на сборника, озаглавена „Култура и рецепция: традиция и модерност“, попадаме в модерността. Тази част, с три статии, впечатлява с погледа към литературните и сценични традиции на Балканите. Представени са примери от гръцкия модернизъм; преосмислянето на античната драма в съвременна Гърция; идеята за съвместно творчество при писатели от Румъния, България и Франция в годините между двете световни войни (с автори съответно: доц. д-р Фотини Христукиди-Константиниду, проф. д.н. Ваня Лозанова-Станчева, проф. д-р Румяна Л. Станчева).

Третата част на сборника „Култура и дипломатия: наследство и конюнктура“ разглежда дипломатическите отношения и тяхната значимост в различни обществено-културни сектори – в разработките на ас. д-р Юлия Златкова, на проф. д.н. Орлин Събев, на гл. ас. Дженгиз Йолджу.

Четвъртата част „Култура и идентичност: контакти и влияния“ е посветена на деликатната тема за идентичността на Балканите през ХХ век, през погледа на доц. д-р Антоанета Балчева, на докторантката Славя Неделчева и докторантката Семра Ахмед.

Последната пета част от сборника „Култура и криза: поколения и преход“ анализира динамиката на културните процеси по време на криза в един интересен пазел, спояващ проблеми на театъра, киното и авторецепцията. Анализите са на доц. д-р Марияна Стамова, на д-р Янита Кирова и на проф. д.н. Петя Александрова.

Интердисциплинарният характер на сборника убедително представя съвременния дух на изследователската среда. Логическите връзки между различните раздели формират един цялостен поглед към балканската културна специфика. В сборника „Балканските култури: диалог, трансфер, метаморфози“ четем анализи по важни въпроси на съвременната балканистична наука.